

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

14 maart 2002

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE EN EUROPESE AANGELEGENHEDEN

Vraag om uitleg van de heer Sven Gatz tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid, over de nood aan duiding omtrent de taalwetgeving in Vlaanderen en België ten behoeve van buitenlanders en anderstaligen

Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden

Donderdag 14 maart 2002

VOORZITTER : De heer Luc Van den Brande

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.37 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Sven Gatz tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid, over de nood aan duiding omtrent de taalwetgeving in Vlaanderen en België ten behoeve van buitenlanders en anderstaligen

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Gatz tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid, over de nood aan duiding omtrent de taalwetgeving in Vlaanderen en België ten behoeve van buitenlanders en anderstaligen.

De heer Gatz heeft het woord.

De heer Sven Gatz : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, het is voor de Vlamingen doorgaans vrij vanzelfsprekend dat er veel belang wordt gehecht aan taal en taalwetgeving. Daarmee bedoel ik dat onze geschiedenis in Vlaanderen en België in grote mate ook een taalgeschiedenis is. In de praktijk merken we dat anderstaligen en buitenlanders, zowel individuen als buitenlandse bedrijven, in Vlaanderen en Brussel wel eens botsen op de taalregels die in Vlaanderen en België gelden. Ze kennen ze niet, of ze bekijken ze met onbegrip. In het ergste geval vormt dit dan de aanleiding om vooroordelen over Vlaanderen en de Vlamingen te voeden. Een taalwetgeving loopt dan het risico te staan voor bekrompen, particularistisch, provinciaal en uit de tijd. De stap naar dit bestempelen als onverdraagzaam is dan soms klein.

Een taalpolitiek begrijpen, of dit nu in Vlaanderen, Catalonië of Québec is, kan niet zonder de context te kennen. De overheid van de autonome Canade-

se provincie Québec is zich daar zeer van bewust. Naast een assertief taalbeleid inzake onderwijs, immigratie, economisch leven, aanplakborden enzovoort, investeert de provincie ook heel wat energie in het toelichten van dit beleid. Dat is zeer belangrijk. Voorbeelden daarvan zijn twee brochures, die ik ook aan u heb bezorgd, mijnheer de minister.

De eerste, en volgens mij belangrijkste, is een laagdrempelige brochure, getiteld 'L'heure juste : questions et réponses sur la politique linguistique québécoise' en uitgegeven door het secrétariat à la Politique Linguistique van de regering van Québec. Deze brochure tracht de bestaande vooroordelen ten aanzien van de taalwetgeving één voor één te weerleggen. Verder is er nog een meer theoretische brochure, getiteld 'Des lois et des langues au Québec. Principes et moyens de la politique linguistique québécoise' en uitgegeven door het ministère des Relations Internationales van de regering van Québec. De brochure geeft ook het historische en maatschappelijke kader weer waarin de taalwetgeving is ontstaan en waarop die wetgeving nog steeds steunt.

Nu heb ik weet van een aantal initiatieven in die zin vanwege de Vlaamse regering – dus deze bewindsploeg en de vorige – die vooral op de Rand rond Brussel zijn gericht. En er zijn uiteraard ook de particuliere initiatieven van de Stichting Ons Erfdeel over het Nederlands in het algemeen. Maar bij mijn weten zijn er specifiek over de taalwetgeving geen initiatieven van dezelfde omvang als die in Québec. Ik zou de huidige initiatieven van de Vlaamse regering eerder rangschikken onder de meer theoretische benaderingen. Dan heb ik het over de brochures op A4-formaat die in verschillende talen verkrijgbaar zijn. Die zijn zeer goed gemaakt, maar de lezer heeft wel wat tijd nodig om zich erin te verdiepen. De eerste brochure waarover ik het had, daarentegen, geeft vrij bevattelijk en zeer beknopt antwoorden en replieken

Gatz

op een aantal zeer praktische vragen en vooroordelen, vanuit het perspectief van de buitenlanders.

Vandaar mijn vragen. Mijnheer de minister, gelooft u in de noodzaak van een dergelijk informatiebeleid over taal en taalwetgeving door de Vlaamse regering? Overweegt u gelijkaardige initiatieven uit te werken als deze in Québec?

De voorzitter : De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire : Mijnheer de voorzitter, ik ben het hier inhoudelijk helemaal mee eens. Het is inderdaad niet alleen verschrikkelijk moeilijk om aan een buitenlander de staatsstructuren uit te leggen, maar ook om hem de evidentie te doen inzien van het feit dat de omgangstaal in Vlaanderen het Nederlands is en dat we verwachten dat daar het Nederlands wordt gebruikt. In het buitenland hebben we nog al te veel het imago een Franstalig land te zijn. Misschien heeft de buitenlandse politiek van de federatie daar ook nog iets mee te maken. Er is inderdaad een grote nood aan dergelijke laagdrempelige initiatieven. De reeds bestaande brochure in A4-formaat waarover de heer Gatz sprak, is inderdaad een uitstekend instrument, maar is alleen bedoeld voor mensen die tijd of interesse genoeg hebben om zich daar wat langer in te verdiepen.

De voorzitter : Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer de voorzitter, geachte leden, in de door de administratie Buitenlands Beleid uitgegeven publicaties of publicitaire inlassingen wordt vermeld dat Vlaanderen het noordelijke deel van België is, waar Nederlands wordt gesproken. Dat komt ook steeds meer voor in de Franstalige pers, waar men het tegenwoordig steevast heeft over 'le gouvernement nordiste', wat dat dan ook moge betekenen. Ik denk dat ze daar allerlei dingen mee willen suggereren.

In deze publicaties wordt verder geen melding gemaakt van de problematiek van de taalwetgeving. Verder heeft de administratie Buitenlands Beleid nooit een brochure of iets dergelijks over de taalwetgeving uitgegeven ten behoeve van buitenlanders of anderstaligen. De administratie Kanselarij en Voorlichting, meer bepaald de cel Administratieve Coördinatie Vlaamse Rand, heeft in 1998 een brochure uitgegeven met als titel 'Goede burens. Vlaanderen en taalwetgeving.' Deze brochure be-

staat in het Nederlands, Frans, Duits, Engels, Italiaans en Spaans. Ze is zowel bestemd voor mensen in de Rand als voor buitenlanders en anderstaligen elders in Vlaanderen. De cel Administratieve Coördinatie Vlaamse Rand bereidt momenteel een nieuwe en meer uitgebreide brochure voor over hetzelfde onderwerp. Verder is er nog een publicatie van de SERV uit november 1993 met als titel 'Het taalgebruik in het bedrijfsleven'. Deze publicatie verscheen echter enkel in het Nederlands. Ook het boekje van Els Witte en Harry Van Velthoven getiteld 'Taal en politiek', dat werd uitgegeven in 1998, kan bruikbaar zijn in deze context.

Dan is er het voorbeeld van Québec. Slechts enkele dagen geleden was ik er nog. Ik heb dus wat kunnen opsteken over de psychologie, de gevoeligheid en de politieke context. Een lid van dit parlement heeft mee kunnen delen in die ervaring. Bij elke opdracht die ik krijg, tracht ik immers het parlement en deze commissie te betrekken, zij het niet in zijn totaliteit, want dat kan niet. We moeten rekening houden met de zuinigheid waarmee deze commissie dient te werken.

Zoals u weet, is de taalwetgeving van Québec regelmatig voor de vierschaar gebracht. Zelfs het comité voor de mensenrechten van de VN heeft er uitspraken over gedaan. Hoe meer een dergelijke taalwetgeving onder druk staat of wordt aangevochten – wat bij ons ook gebeurt, via de Raad van Europa, maar wat ook met de Catalaanse regering en het Catalaans parlement gebeurt – hoe meer men zich zal proberen te verantwoorden. Deze verantwoordingsreflex vloeit voor uit het gevoel onrechtvaardig te worden beoordeeld en behandeld. Ik begrijp dat. Maar aangezien ons buitenland reusachtig is, rijst de vraag hoe we daaraan beginnen en waar we dan eindigen. Daarmee bedoel ik niet dat we niet iets meer moeten doen. Maar dan moeten we weten welke doelgroep we willen bereiken.

Zelf heb ik terzake een natuurlijk zelfbewustzijn, dat we allen zouden moeten hebben. Waar mijn opdracht me leidt, probeer ik dit internationaal te uiten. Bij om het even welke ontvangst met buitenlandse hoogwaardigheidsbekleders zal ik een internationale taal gebruiken, maar zal ik uit principe ook een deel van de tijd Nederlands spreken. Dit zorgt soms voor wat commentaar, maar ik geef daar dan uitleg bij. Ik zeg aan de gesprekspartner dat hij zo de klank en de melodie van de taal die de onze is hoort, en de wijze waarop ze wordt uitgesproken. Dat is een natuurlijk verhaal, zonder blijk te geven van enige krampachtigheid. Waarmee ik niet wil zeggen dat deze vraag krampachtig is. Ik

Van Grembergen

heb het over een bijna aristocratische instelling, van 'zo zijn we en zo is het'.

Ik vraag me af of publicaties zelf veel zoden aan de dijk brengen. Mogelijk wel, in beperkte mate en als dit gericht is tot een doelpubliek. In Québec heb ik geleerd dat de Franssprekenden er in grote mate onzeker zijn. Ze zijn er zich van bewust dat ze 3 percent uitmaken van heel dat Engelstalig Noord-Amerika. Ze worden daardoor overspoeld. Ze proberen er dus alles aan te doen om, zelfs met die 7 miljoen Franssprekenden, hun status te behouden. Dat is een bijna dagelijkse zelfbevestiging. In Vlaanderen zijn we dat ontgroeid. Bij ons is het zo vanzelfsprekend dat we in Vlaanderen en in Europa zijn wie we zijn, ondanks aanvallen die via de Raad van Europa of andere instellingen – dan denk ik aan het Merkenbureau en aan de octrooi-endiscussie – worden ingezet op het gebruik van het Nederlands in de EU.

Volgens mij is er een groot verschil met de situatie van de Franstaligen in Québec, Canada en het noorden van Amerika. Ik stel zelfs vast dat de Franstaligen nog voortdurend onzeker zijn binnen hun eigen grondgebied, hoewel er daar zeer veel regels en verplichtingen bestaan. Dan denk ik aan verplichtingen inzake reclame en de wijze waarop dit ook privé in het stadsweefsel tot uiting komt. Dit bewijst voortdurend hoe onzeker ze zijn. Wij hebben die onzekerheid niet meer. Dit mag natuurlijk niet tot laksheid of gemakzucht leiden, tot een houding van laat-maar-waaien. We moeten deze problematiek voortdurend volgen en er aandacht aan besteden, maar niet vanuit dezelfde positie als de Québécois binnen Noord-Amerika.

Ik wil wel eens laten nagaan of we daar op efficiënte wijze iets aan kunnen doen. Ik ontvang op georganiseerde wijze de ambassadeurs van de EU-landen. Zo zal ik de komende week de ambassadeurs van de Scandinavische landen ontvangen. U weet dat die landen wel op hun identiteit staan, maar zich internationaal vrij gemakkelijk aansluiten bij de Angelsaksische wereld. Ik zal daar met hen een gesprek over hebben, en bekijken in welke mate ze partners kunnen zijn in een natuurlijke identiteitsbepaling, waar natuurlijk ook de taal een deel van uitmaakt. De voorzitter van deze commissie zal bovendien op basis van zijn eigen ervaringen kunnen bevestigen dat steeds meer ambassadeurs die in ons land worden geaccrediteerd en het Nederlands niet kennen, zonder enige dwang met ons contact opnemen om te vernemen hoe ze Nederlands kunnen leren. Dat gebeurt via ons of via De Warande,

die terzake ook initiatieven neemt. Zij willen Nederlands kennen, als de taal om het gesprek met ons te voeren. Dit zal, meen ik, ook een weerslag hebben op hun kringen, op de relaties die ze leggen en de gesprekken die ze voeren.

Ik wil graag onderzoeken hoe we dit kunnen doen. Misschien kan dit gebeuren in een soort "catechismussysteem", dat ook werd gebruikt door Québec. De Vlaamse beweging heeft ook nog dergelijke catechismus gemaakt. Waarschijnlijk is dat van voor uw tijd, mijnheer Gatz.

Ik wil nu geen definitieve conclusie naar voren schuiven, maar zal laten onderzoeken of we niet iets pragmatischer kunnen zijn bij het hierover inlichten van Europese burgers via ons kabinet of onze diensten.

De voorzitter : De heer Gatz heeft het woord.

De heer Sven Gatz : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik deel natuurlijk de aristocratische benadering die u vooropstelt en waarbij taal en identiteit natuurlijk worden beleefd en natuurlijk naar buiten worden gebracht. Terzake zit ik volledig op uw golflengte. Ik vraag alleen met aandrang dat men binnen de administratie Buitenlands Beleid die oefening toch eens zou maken, al dan niet in samenwerking met de administratie Kanselarij en andere instanties. Het is belangrijk dat men zich eens de vraag stelt of men dit soort dingen wil doen, en zo ja, wat er zal worden verteld, aan welke doelgroepen, binnen welke termijnen en via welke communicatiekanalen. Is het antwoord op de eerste vraag ontkennend, dan moet men kunnen zeggen waarom men het niet wil doen. Maar dan wordt deze oefening tenminste eens grondig gedaan.

Hier zijn natuurlijk risico's aan verbonden. U wees daar reeds op. Dat men dit doet op de juiste toon is van het allergrootste belang. Maar persoonlijk vind ik het niet normaal dat die SERV-brochure over de taalwetgeving in bedrijven alleen in het Nederlands bestaat. Dat wist ik niet. Of dat moet gebeuren in andere talen en hoe daarover moet worden gecommuniceerd is natuurlijk een andere vraag, daar bestaan dan weer communicatiedeskundigen voor. Maar het is goed dat de oefening wordt gemaakt. Op een later tijdstip, binnen enkele maanden, kunnen we dan ingaan op de wijze waarop dit structureel kan worden ondersteund, althans indien men besluit dit te doen.

De voorzitter : De heer Hostekint heeft het woord.

De heer Patrick Hostekint : Mijnheer de voorzitter, ik wil het niet hebben over de inhoud van deze vraag, maar wel over wat de minister zegt over de relaties met ambassadeurs en andere diplomaten.

Mijnheer de minister, u zegt dat u inspanningen wilt doen om de ambassadeurs Nederlands te laten spreken. U bent zelfs bereid om vormingsprogramma's te gebruiken terzake. Ik heb veel respect voor het Nederlands, maar we moeten realistisch zijn. Tot vijftig jaar geleden, en zeker in de negentiende eeuw, was het Frans de diplomatieke omgangstaal. Een ambassadeur die is geaccrediteerd in Zwitserland wordt er geconfronteerd met meerdere talen : niet alleen met het Frans en het Duits, maar ook met het Italiaans. Om praktische redenen is het wellicht beter dat de communicatie met de ambassadeurs en diplomatieke vertegenwoordigers in één taal verloopt. Dat doet dan natuurlijk wat afbreuk aan de eigenheid van het land waar de ambassadeur is geaccrediteerd, maar het is gemakkelijker. In België ligt het natuurlijk gevoelig wanneer een diplomaat of een ambassadeur alleen het Frans machtig is. Maar het Engels kan worden gebruikt als voertaal. Dat is althans mijn mening. Men kan bijvoorbeeld die eis niet zomaar opleggen aan of nastreven bij ambassadeurs uit alle landen in de wereld. Denken we maar aan de Afrikaanse landen. We mogen hier niet al te fanatiek in zijn. Mochten we er in slagen om alle ambassadeurs die geaccrediteerd zijn in België niet alleen Frans, maar ook Nederlands te doen spreken, dan zou dat gevoelsmatig belangrijk zijn. Maar is deze doelstelling wel realistisch ?

De heer Luc Van den Brande, voorzitter : In eigen naam wil ik daar nog wat aan toevoegen. Ik ben blij met de vraag van de heer Gatz, daar dit heel open wordt benaderd. Dat bleek ook uit het antwoord van de minister. Er is inderdaad een reeks publicaties voor de inwoners in de Rand, in vijf talen : Frans, Engels, Duits, Spaans en Italiaans. Die moeten worden geactualiseerd. Ze zijn opgesteld vanuit het perspectief van degenen die hier wonen en werken. Dat is één doelgroep. Een andere doelgroep zijn de mensen die hier geaccrediteerd zijn. We hadden het eerder nog over hun taalgebruik met de minister-president. Bemoedigend was – hoewel er sprake is van een cyclus – dat een aantal ambassadeurs uit Centraal- en Oost-Europa, zoals de Hongaarse en de Poolse ambassadeur, perfect Nederlands spreken. Dat hangt soms samen met het feit dat deze mensen voorheen in Nederland geaccrediteerd waren. Het is heel vreemd te moeten vaststellen dat de mensen die daar geaccrediteerd waren iets meer inspanning deden, ten gerieve of misschien ondanks de Nederlanders. Men

probeerde daar een soort rotatiesysteem van te maken.

Nog een vraag is hoe we de werkelijkheid van dit land kunnen weergeven. We moeten nagaan welke bijkomende inspanningen nuttig kunnen zijn, of wat er kan worden geactualiseerd. We hebben vaak moeten vaststellen dat sommige van onze ambassadeurs nog heel gemakkelijk de indruk wekken dat België een Franstalige werkelijkheid is. Dat heeft natuurlijk deels te maken met het feit dat het Frans een diplomatieke taal was. Dat blijft een moeilijkheid. Dit heeft dus verschillende dimensies. Op elke dimensie moet worden gehandeld.

Taal heeft drie aspecten. Het is een – weliswaar open – element van identiteit en cultuur. Dat is iets existentieels : we denken nu eenmaal in de taal die we spreken. Het is ook iets utilitairs. Het is eveneens een democratisch gegeven. Op basis van die drie aspecten moet het nodige worden gedaan om dit duidelijk te maken.

Vanuit een aristocratische benadering wil ik nog iets opmerken ter attentie van uw collega, minister Anciaux. Het gaat over de uitstekende brochure van Paul De Ridder over Brussel. Die man doet grote inspanningen, eigenlijk zo'n beetje als vrijwilliger. De brochure was recent herdrukt in de verschillende talen. Toen heeft minister Anciaux vastgesteld dat die brochure – o ramp – nog een voorwoord bevatte van uw dienaar. Men heeft dit nieuwe drukwerk, dat toch enkele euro's heeft gekost, dan post factum naar de papiermand verwezen, waarna er een herdruk is gekomen. Dat is me ter ore gekomen. Het is misschien nuttig ervoor te pleiten dat we op dergelijke punten wat aristocratischer met elkaar zouden omgaan. Er mag geen sprake zijn van een dergelijke reflex als we deze zaak trachten te dienen, los van het persoonlijke. Ik wou dit opmerken omdat dit soort zaken niet productief is, zeker niet als we bedenken dat we een gemeenschappelijke doelstelling hebben.

De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire : Mijnheer de voorzitter, we moeten een aantal zaken scheiden. De diplomatieke omgangstaal vind ik persoonlijk niet zo belangrijk. Het gaat hier immers over een beperkt aantal personen. Men kan daarbij inderdaad het Nederlands wel eens gebruiken om te laten horen hoe onze taal klinkt. Maar uiteindelijk moet men vooral functioneel communiceren. Een andere zaak is het taalgebruik in de ambassades. Ik kan me niet voorstellen dat er bijvoorbeeld in Zwitserland een ambassade is waar men niet in het Frans

Van Overmeire

en het Duits terecht zou kunnen. Maar er zijn wel ambassades in Brussel waar men niet in het Nederlands terecht kan. Dat is een pijnpunt.

Dan heb ik nog een laatste opmerking. Ik denk dat de oorspronkelijke vraag over meer ging dan alleen maar het diplomatieke of politieke milieu. Het gaat ook over het grote publiek, zoals de toeristen, maar vooral ook over de bedrijfswereld. We zouden die mensen moeten kunnen informeren. Het zou goed zijn dat er dan een standaardpakket bestaat. Dat hoeft niet zo groot zijn. Of het nu gaat over een aparte folder of over een standaardparagraaf die men invoegt in bestaande toeristische brochures of brochures voor het bedrijfsleven, is een praktische zaak. Maar het ware goed dat de Vlaamse regering nu eens zegt welke boodschap ze wil meegeven, dat ze ingaat op de vraag wat het Nederlands is, wie er bij ons Nederlands spreekt, waar men het Nederlands gebruikt, en hoe het zit met het Nederlands in de bedrijven. Die standaardformulering zou men dan kunnen gebruiken op verschillende terreinen, hetzij in aparte folders, hetzij door ze in te voegen in bestaande brochures.

Minister Paul Van Grembergen : Aan de heer Gatz wil ik zeggen dat we bezig zijn met deze oefening. We bekijken of we iets kunnen doen en tot wie we ons kunnen richten. Ik zeg dus niet dat dit niet zal gebeuren. Die oefening wordt gedaan en zal normaliter afgerond zijn tegen 1 mei.

Op de opmerking van de heer Hostekint wil ik het volgende antwoorden. Als de ambassadeurs correct willen oordelen over het land waar ze geaccrediteerd zijn en dus hun regering correct willen inlichten, lijkt het me noodzakelijk dat ze er de kranten en andere publicaties kunnen lezen en de mensen van dat land in hun eigen taal kunnen horen. Ik geef een voorbeeld : als ze over Vlaanderen moeten oordelen op basis van wat in *Le Soir* staat, dan zullen ze thuis en tegenover hun regering een beeld ophangen van ons waaruit blijkt dat we een soort Joegoslavië zijn. Voor de kwaliteit van hun werk als geaccrediteerde hier lijkt het opportuun dat ze – zo goed en zo kwaad mogelijk, maar liefst zo goed mogelijk – de taal kennen van het land waar ze zijn geaccrediteerd.

De heer Patrick Hostekint : Ik wil alleen maar zeggen dat men realistisch moet zijn. Men moet er rekening mee houden dat diplomaten, en vooral dan de ambassadeurs, maar voor een bepaalde tijd geaccrediteerd zijn. Vroeger waren ze hier voor maximaal drie jaar. Nu is dat iets langer, maar nooit bij-

voorbeeld voor tien jaar. Ze zijn hier maar voor een heel beperkte periode. Dat is een van de regels van het internationaal gebeuren. Ze mogen immers niet al te vertrouwd worden met het land, om hun objectiviteit tegenover het land waar ze geaccrediteerd zijn niet in het gedrang te brengen.

Het is inderdaad van belang dat ze ook de Vlaamse media raadplegen. Maar Vlaanderen heeft toch ook publicaties in het Engels ? Wij parlementsleden krijgen die telkens toegezonden. Die publicatie bevat artikels uit de Vlaamse en Waalse pers, die vertaald werden in het Engels ten behoeve van de buitenlanders. Ze kunnen dus ook die documenten gaan raadplegen. Ik juich dat toe. Ik zou graag hebben dat iedere diplomaat en iedere ambassadeur hier Nederlands zou leren, maar men moet realistisch zijn. Het was mijn enige bedoeling daarvoor te pleiten. Zoals een spreker zei, is dit vooral belangrijk in de relatie met het publiek. Als een Vlaming bijvoorbeeld inlichtingen komt vragen in een ambassade of er een visum wil aanvragen, dan is het belangrijk dat die Vlaming in zijn taal wordt bediend. Dat vind ik veel belangrijker dan een ambassadeur die Nederlands kan spreken, hoewel dat symbolisch ook belangrijk is. Er zijn heel wat ambassadeurs geaccrediteerd in België, wellicht meer dan 150. Ik wou alleen maar zeggen dat we in dat opzicht vooral realistisch moeten zijn.

Minister Paul Van Grembergen : Ik heb het zeer moeilijk met dat realisme. Ik ga u nu op een gevoelige plek treffen, mijnheer Hostekint, maar als men in 1900 was uitgegaan van het realisme, dan zouden de arbeiders nu nog in dezelfde positie zitten als in 1900. Men is toen niet uitgegaan van het realisme, men is uitgegaan van de droom. Louter realisme kan dus niet.

Wat de diplomaten betreft, ga ik dus niet uit van het realisme. Als ik dat zou doen, dan zullen er geen inspanningen meer worden gedaan, behalve door hen die dat doen uit culturele liefde of interesse voor de taal. Ik ga niet uit van het realisme, maar van de behoorlijkheid : het is normaal dat een diplomaat op de plaats waar hij wordt geaccrediteerd de taal kent of inspanningen levert om er een zekere kennis van te verwerven. Ik weet dat er nog een lange weg valt af te leggen voor we goed zullen aankomen aan de eindstreep.

Er kwamen hier twee elementen aan bod : de publicaties en het diplomatieke aspect. Wat dat laatste betreft, heb ik mijn principiële benadering belicht. Wat de publicaties betreft, herhaal ik nogmaals dat terzake een onderzoek bezig is. Dat

Van Grembergen

wordt afgerond in mei. Ik zal u dan het resultaat ervan meedelen.

De heer Luc Van den Brande, voorzitter : Er zijn dus eigenlijk verschillende doelgroepen, dat blijkt duidelijk hieruit. Ik wil nog twee elementen belichten.

Vier jaar geleden heeft de Franse minister van Toerisme vastgesteld dat men in sommige horeca- en andere zaken nogal onvriendelijk was tegenover buitenlanders. Toen is een brochure opgesteld, in een vraag-en-antwoordvorm, ten behoeve van de hele Franse horecasector, opdat men er beter rekening zou houden met de gevoeligheid van de toeristen die naar Frankrijk komen.

Op een bepaald ogenblik heb ik de Canadese ambassadeur gevraagd welke kranten hij las. Die man was zo eerlijk om te zeggen dat er in de ambassade van Canada, dat toch een federaal land is, alleen Franstalige kranten werden gelezen. Ik weet niet wat er nu wordt gelezen.

Als ik de minister goed heb begrepen, dan komen we daar in mei op terug, als een en ander is onderzocht.

Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 11.15 uur.*
